

Mitigatieplan en ontheffingsaanvraag egel

Dijkversterking Noordelijke Randmeerdijken

Ecologisch Adviesbureau Viridis bv
Randweg 30
4104 AC Culemborg

T 0345 753 275
E info@bureau-viridis.nl
W www.bureau-viridis.nl
KvK 110 557 87
Btwnr NL 820598215B01
IBAN NL46 TRIO 0198 4486 00

Tekst: S. (Susan) Zwerver
Veldonderzoek: S. (Susan) Zwerver en S. (Sietze) van Dijk
Foto's: S. (Susan) Zwerver

Foto voorblad: Locatie dijkverhoging te Reeve

Projectnummer: 2019-093
Wijze van citeren: Zwerver, S., 2020. Mitigatieplan en onthef-
fingsaanvraag egel. Dijkversterking Noordelij-
ke Randmeerdijken. Ecologisch Adviesbureau
Viridis, Culemborg, PRNR-2019-093.

In opdracht van: Waterschap Vallei en Veluwe
Contactpersoon: J. (Joeri) van der Stroom

Datum: 25-8-2020
Status: Concept
Ondertekening: F. (Ferd) Timmerman
Paraaf:

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Ecologisch Adviesbureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal (Basis Registratie Topografie Kadaster 2017, tenzij anders wordt vermeld) inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Ecologisch Adviesbureau Viridis is mede om die redenen lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij zo goed mogelijk op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ter zake kundige ecologen, waarborgen wij onze onderzoekskwaliteit. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

S. (Susan) Zwerver

Mitigatieplan en ontheffingsaanvraag egel

Dijkversterking Noordelijke Randmeerdijken

In opdracht van: Waterschap Vallei en Veluwe

Inhoud

1	Inleiding	2			
1.1	Aanleiding en context	2	4.1.3	Herstellen leefgebied	10
1.2	Inhoud rapport	2	4.2	Conclusie	10
2	Plangebied en werkzaamheden	3	5	Ontheffingsaanvraag	11
2.1	Beschrijving van het plangebied	3	5.1	Ontheffingsaanvraag	11
2.2	Beschrijving van de werkzaamheden	3	5.2	Gunstige staat van instandhouding	11
3	Onderzoeksmethode en resultaten	6	5.3	Alternatievenafweging	11
3.1	Onderzoeksmethode	6	5.3.1	Alternatieve locatie	11
3.1.1	Literatuuronderzoek	6	5.3.2	Alternatieve planning	11
3.1.2	Veldonderzoek	6	5.3.3	Alternatieve wijze van uitvoering	11
3.1.3	Effectanalyse	6	5.4	Wettelijk belang	11
3.2	Resultaten	7	5.4.1	Belang f	11
3.3	Resultaten onderzoek	7	6	Bronnen	14
3.4	Grondgebonden zoogdieren: egel	7	6.1	Literatuur	14
4	Conclusie en advies	9	6.2	Websites	14
4.1	Mitigerende maatregelen	9	Bijlage A.	Overzicht algemene vrijstellingen	15
4.1.1	Algemene maatregelen	9	Bijlage B.	Wettelijk kader	16
4.1.2	Voorkomen van doden	10	Bijlage C.	Ter zake kundige	21

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en context

In de Derde Landelijke Rapportage Toetsing Primaire Waterkeringen is het traject Noordelijke Randmeerdijken afgekeurd. Voor dit traject is op 20 februari 2019 door het algemeen bestuur van Waterschap Vallei en Veluwe het voorkeursalternatief vastgesteld. Op basis van een nadere veiligheidsanalyse heeft het project Noordelijke Randmeerdijk een scope van in totaal 1160 meter dijkverbetering (verdeeld over vier trajecten) en tien kunstwerken. In 2017 is een verkennend onderzoek naar natuurwaarden uitgevoerd door Bovend'aerde, hieruit bleek dat beschermde soorten mogelijk negatieve effecten kunnen ondervinden van de voorgenomen werkzaamheden. In dit kader heeft Waterschap Vallei en Veluwe opdracht gegeven aan Bureau Viridis om onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van onder de Wet natuurbescherming beschermde planten diersoorten. De resultaten van dit onderzoek zijn beschreven in het rapport Natuurtoets Dijkversterking Noordelijke Randmeerdijken (Van Dijk, 2020).

Tijdens het onderzoek is vastgesteld dat op het dijktraject Reeve, waar de huidige dijk verhoogd zal worden, negatieve effecten op beschermde soorten¹ op zullen treden. Op deze locatie, gelegen in de provincie Overijssel, zal een aantal bomen en struiken verwijderd worden, waardoor een deel van het foerageergebied van de egel (*Erinaceus europaeus*) verloren gaat.

In dit kader heeft Waterschap Vallei en Veluwe aan Ecologisch Adviesbureau Viridis opdracht gegeven een mitigatieplan en een onderbouwing voor de ontheffingsaanvraag op te stellen. Dit rapport voorziet, samen met het onderzoeksrapport van Van Dijk (2020) in de benodigde informatie om de ontheffing voor versturende werkzaamheden met betrekking tot de egel aan te vragen bij het bevoegd gezag.

1.2 Inhoud rapport

Voorliggend rapport bevat het mitigatieplan om negatieve gevolgen voor de egel zo veel als mogelijk te voorkomen en verzachten. Tevens wordt er een onderbouwing gegeven voor de ontheffingsaanvraag.

Voor een ontheffing van de Wet natuurbescherming dient het project aan een aantal criteria te voldoen:

- de activiteit mag geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding van de populatie van de aanwezige soorten;
- er is geen alternatieve bevredigende oplossing mogelijk;
- het project moet voldoen aan ten minste één van de in Wnb artikel 3.10, lid 2 genoemde wettelijke belangen.

Deze criteria worden in onderhavig rapport beschreven.

¹ Beschermde soorten: alle onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten in de provincie Overijssel.

2 Plangebied en werkzaamheden

2.1 Beschrijving van het plangebied

Het Dijktraject Reeve is de enige locatie van het gehele project dat zich in de Provincie Overijssel bevindt. De op te hogen dijk bevindt zich ten noorden van de Gelderse sluis. Het plangebied bestaat grotendeels uit een kortgemaaid Engels raaigrasland en een hoek van het erf aan de Gelderse Sluis 1-2, Kamperveen (Figuur 2.1). De noordoostelijke hoek van het perceel bestaat nu uit tuinbeplanting, bestaande uit twee walnotenbomen, enkele sering en een meidoorn. Onder deze beplanting is een beperkte ondergroei aanwezig.

De perceelnummers van het gehele plangebied (van noord naar zuid) zijn: KPN01-P-5871, KPN01-P-6423, KPN01-P-3360 en KPN01-P-3359. De versturende werkzaamheden worden uitgevoerd in percelen 6423 en 3360.

In Figuur 2.1 en Afbeelding 2.1 t/m 2.4 is een impressie van het plangebied en de directe omgeving te zien.

2.2 Beschrijving van de werkzaamheden

De werkzaamheden bestaan uit een verhoging van de dijk (Figuur 2.1 t/m 2.3). De huidige situatie is een lichte glooiing in het agrarisch grasland. Het grasland loopt door op deze verhoging en valt nauwelijks op. Het huidige hoogste deel wordt over de hele lengte verhoogd tot een uiteindelijke hoogtewinst van circa 80 cm, wat overeenkomt met 2.45+ NAP (Figuur 2.2). Het hoogste deel krijgt een breedte van ca. 4,5 m en heeft een flauw talud van rond de 20 m naar beide kanten. Oostelijk komt het talud tot bijna bij het fietspad, westelijk blijft het grasland daarna vlak doorlopen. In de nieuwe situatie wordt geen vee meer toegelaten op de waterkering. Het gras wordt dan gemaaid.

Aan de zuidkant bevindt zich de boerderij met erfbeplanting. Een klein deel van de beplanting op het erf dient verwijderd te worden om de dijkverhoging op de meest efficiënte manier te realiseren (zie rode kader Figuur 2.1). De exacte planning voor het uitvoeren van de werkzaamheden moet nog worden vastgesteld.

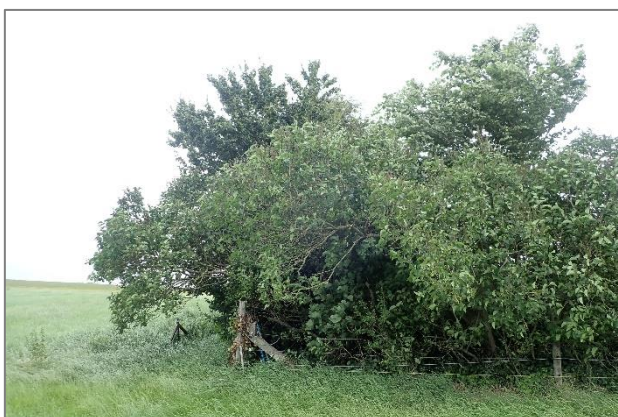

Afbeelding 2.1 | Te verhogen traject Reeve. De huidige verhoging is onderdeel van het raaisgrasland en nauwelijks zichtbaar.

Afbeelding 2.2 | Te verwijderen erfbeplanting, gezien vanaf het noordoosten.

Afbeelding 2.3 | Te verwijderen erfbeplanting, gezien vanaf het zuidwesten.

Afbeelding 2.4 | Te verwijderen erfbeplanting, gezien vanuit de tuin.

3 Onderzoeksmethode en resultaten

In het rapport Natuurtoets Dijkversterking Noordelijke Randmeerdijken (van Dijk, 2020) wordt uitgebreid ingegaan op de toegepaste onderzoeksmethoden voor het gehele onderzoek. Onderstaand wordt de onderzoeksmethode betreffende de grondgebonden zoogdieren, en specifiek de egel nogmaals samengevat. Tevens worden de resultaten en effectenanalyse herhaald.

3.1 Onderzoeksmethode

Om te bepalen of er negatieve gevolgen zijn van de uit te voeren werkzaamheden op beschermde soorten is een toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming uitgevoerd. Deze toetsing bestaat uit een literatuuronderzoek en soortspecifieke inventarisaties. De gebruikte onderzoeksmethoden worden hieronder beschreven.

3.1.1 Literatuuronderzoek

Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van bekende verspreidingsgegevens van beschermde soorten uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), verspreidingsatlassen van relevante soorten, het archief van Bureau Viridis en vrij beschikbare verspreidingsgegevens.

3.1.2 Veldonderzoek

Naast het literatuuronderzoek heeft Ecologisch Adviesbureau Viridis een Quickscan en soortspecifieke inventarisaties uitgevoerd. Tijdens de Quickscan is gekeken naar de potentie van het gehele onderzoeksgebied voor beschermde soorten. Deze Quickscan is uitgevoerd op 29 mei 2019. Ten tijde van de Quickscan was het nog niet bekend dat de erfbeplanting bij traject Reeve verwijderd zou worden.

Na de Quickscan zijn er soortspecifieke inventarisaties uitgevoerd waarbij overdag is gekeken naar het voorkomen van beschermde, minder algemene of anderszins relevante soorten. Met betrekking tot

grondgebonden zoogdieren hielden de soortspecifieke inventarisaties voornamelijk in dat er gezocht is naar aanwijzingen voor activiteit van deze soorten, zoals sporen, verblijfplaatsen en wissels. Directe waarnemingen van grondgebonden zoogdieren zijn daarbij uiteraard ook vastgelegd. Er is geen soortspecifiek onderzoek met inloopvallen, marterboxen of wildcamera's uitgevoerd.

In een latere fase van het onderzoek werd duidelijk dat de erfbeplanting bij traject Reeve verwijderd zou worden. Hierop is besloten om een aanvullend veldbezoek uit te voeren om de potentie van de te verwijderen erfbeplanting voor de egel te bepalen. Bij dit veldbezoek is weer gekeken naar sporen, mogelijke verblijfplaatsen en wissels. Hierbij is niet alleen de noordwestelijke hoek van het erf bekeken, maar is het gehele erf meegenomen. Tevens is er navraag gedaan bij de bewoners van de boerderij of zij egels in de tuin hebben waargenomen.

De onderzoeksdata waarbij traject Reeve is bezocht zijn weergegeven in tabel 3.1.

Tabel 3.1 | Onderzoeksdata en weersomstandigheden.

Bezoekdata	Onderzoek	Waarnemer(s)
29-05-2019	Quickscan	Susan Zwever en Sietze van Dijk
04-07-2019	Veldonderzoek	Olivier Horiot en Jan Maassen
11-07-2019	Veldonderzoek	Olivier Horiot en Jan Maassen
29-08-2019	Veldonderzoek	Olivier Horiot
20-09-2019	Veldonderzoek	Olivier Horiot en Martijn Meerleveld
29-06-2020	Potentiebepaling egel - Reeve	Susan Zwerver

Alle waarnemingen zijn digitaal vastgelegd met behulp van een tablet en de software WrnPro.

3.1.3 Effectanalyse

De uit het literatuuronderzoek en veldonderzoek verkregen verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn geanalyseerd om na te gaan of er bij de

uitvoering van de werkzaamheden mogelijk verbodsbepalingen (art. 3.1, 3.5 of 3.10) van de Wet natuurbescherming worden overtreden. Wanneer blijkt dat er mogelijk beschermde soorten voorkomen die negatieve effecten kunnen ondervinden van de plannen is dit beschreven. Wanneer mogelijk worden alternatieven aangeboden om negatieve effecten te voorkomen of te verzachten. Indien het voorkomen van de soorten en/of de negatieve effecten nader onderzoek behoeft, wordt dit aangegeven in de toetsing.

3.2 Resultaten

In onderstaande tekst worden enkel de resultaten met betrekking tot de egel beschreven, voor de onderzoeksresultaten met betrekking tot de andere onderzochte soorten wordt verwezen naar het onderzoeksrapport van Van Dijk (2020).

3.3 Resultaten onderzoek

Hierna worden de resultaten van het literatuuronderzoek en veldonderzoek besproken. Daarbij is een effectenbeoordeling opgenomen, waarin beschreven wordt of er negatieve effecten op beschermde soorten te verwachten zijn en, indien van toepassing, of er mitigerende maatregelen mogelijk zijn om deze effecten te voorkomen.

3.4 Grondgebonden zoogdieren: egel

De egel is een soort die in veel verschillende habitats voorkomt; (stads-)tuinen, bosranden en struweel zijn geschikte habitats, mits er voldoende ondergroei is die beschutting geeft. De soort is nachttactief en wordt daarom niet vaak waargenomen. 's Zomers overdag slapen ze onder de ondergroei of op een andere beschutte plek, waarbij soms een nest van bladeren of mos gemaakt wordt. De actieve periode van egels loopt van ongeveer half april tot half november. Buiten deze periode zijn ze in winterslaap. Hierbij maken ze gebruik van winternesten. Deze nesten kunnen zich in holtes in de grond bevinden, maar ook beschutte plekken als een schuur, houtopslag, houtrillen of composthoop zijn geschikte locaties voor de overwintering.

De egel heeft een solitaire leefwijze, en zoekt voedsel in een min of meer vast leefgebied met een oppervlakte die kan variëren van 10 tot 40 ha. Het formaat van het leefgebied verschilt per biotoop en is onder andere afhankelijk van het voedselaanbod.

Het verspreidingsgebied van de egel omvat geheel Nederland, toch zijn er vanuit de NDFF vrij weinig waarnemingen bekend van deze soort in de omgeving van het plangebied. De oorzaak hiervan kan meerdere redenen hebben, zo kan het liggen aan het ontbreken van specialistisch onderzoek in de omgeving, of door de verborgen levensstijl van de egel. De afwezigheid van de soort kan hiermee echter niet vastgesteld worden.

Het grootste deel van het plangebied biedt geen geschikt habitat voor de egel; dit betreft het deel dat bestaat uit raaigrasland zonder enige vorm van beschutting. Het erf van de boerderij aan het traject Reeve biedt wel een geschikt leefgebied voor egels. Tijdens geen van de onderzoeken zijn echter (sporen van) egels aangetroffen.

Desondanks is vastgesteld dat de egel wel gebruikt maakt van het erf van de boerderij te Reeve. Het gehele erf vormt een geschikt leefgebied en uit persoonlijke communicatie met buurtbewoners blijkt het voorkomen van deze soort in de buurt; zowel rondom het betreffende erf als bij de naastgelegen boerderij is de egel waargenomen. Tijdens het aanvullende veldonderzoek is extra aandacht besteed aan het westelijk deel van het erf waar de beplanting verwijderd zal worden. Dit deel van de tuin betreft een minder geschikt deel voor egel en neemt daarnaast ook in oppervlak slechts een beperkt aandeel in. Onder de te verwijderen bomen en struiken is nauwelijks ondergroei aanwezig en biedt daarom weinig dekking. Daarnaast ligt er afval in de vorm van kluiten oud schrikdraad. Het overige te behouden deel van het erf is met een dichte onderbegroeiing, rommelhokjes langs schuren en houtstekken en dichte struiken zeer geschikt als leefgebied voor de egel. Om deze reden wordt een vaste rust- of verblijfplaats van de egel in het deel waar de beplanting verwijderd wordt niet verwacht.

Effectbeoordeling

Op de locatie waar werkzaamheden staan gepland zijn geen vaste rust- of verblijfplaatsen van de egel aanwezig. Het erf van de boerderij te Reeve (provincie Overijssel) maakt wel deel uit van het leefgebied van de egel. Het deel van het erf waar de beplanting wordt verwijderd is van lage kwaliteit in vergelijking

met de rest van het erf. Om deze reden wordt een vaste rust- en of verblijfplaats op deze exacte locatie niet verwacht. Omdat er echter toch een deel van het foerageergebied van de egel verdwijnt en dit een mogelijk effect heeft op de in de omgeving aanwezig rust- en verblijfplaats is het noodzakelijk een onthef-

ting van de Wet natuurbescherming aan te vragen, voor het overtreden van artikel 3.10, lid 1. Het hiervoor noodzakelijke mitigatieplan en de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag zijn in hoofdstuk 4 en 5 uitgewerkt.

4 Conclusie en advies

Om na te gaan of door de ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden worden, zijn de onderzoeksvragen onderstaand beantwoord.

- *Zijn in het plangebied beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig of te verwachten?*

Verblijfplaatsen van de egel of andere beschermde soorten zijn binnen de begrenzing van het plangebied niet te verwachten. Wel maakt het plangebied deel uit van het foerageergebied van de egel.

- *Ondervinden aanwezige beschermde soorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?*

Ja, door de werkzaamheden zal een deel van het foerageergebied van de egel tijdelijk verdwijnen.

- *Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?*

Het is ten dele mogelijk om de optredende negatieve effecten te mitigeren. De noodzakelijke maatregelen worden in paragraaf 4.1 verder uitgewerkt.

- *Is het noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen?*

Ja, het is noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen voor het overtreden van Artikel 3.10, lid 1.

4.1 Mitigerende maatregelen

Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij', dat wil zeggen dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met behulp van een ontheffing waarvoor de bevoegdheid voor het verlenen van een dergelijke ontheffing bij de

provincies ligt. Onderstaand zijn de voor het onderhavige project relevante (verbods-)artikelen genoemd. Daarbij is beschreven met welke mitigerende maatregelen er invulling wordt gegeven aan het voorkomen en uitsluiten van negatieve effecten.

4.1.1 Algemene maatregelen

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 de algemene zorgverplichting opgenomen. In dit artikel is beschreven dat iedereen verplicht is om voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De algemene zorgverplichting geldt te allen tijde tijdens het uitvoeren van werkzaamheden, ongeacht of deze te typeren zijn als zijnde ruimtelijke ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud en ongeacht of er beschermde soorten aanwezig zijn. Dit laatste wil dus zeggen dat ook als er geen beschermde soorten voorkomen, de algemene zorgverplichting ten aanzien van alle soorten in acht genomen dient te worden. Bij de werkzaamheden dienen daarom algemene mitigerende maatregelen uitgevoerd te worden. Deze algemene mitigerende maatregelen zijn onderstaand beschreven.

- De werkzaamheden dienen door een ter zake deskundige ecooloog begeleid te worden. Hierdoor wordt gewaarborgd dat de mitigerende maatregelen op een juiste manier uitgevoerd worden en zo wordt er tevens invulling gegeven aan de algemene zorgverplichting (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming). In Bijlage C is beschreven wat door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verstaan wordt onder een ter zake kundige.
- Er moet per uitvoeringsproject een ecologisch werkprotocol opgesteld worden waarin alle te nemen mitigerende maatregelen worden vastgelegd. Dit ecologisch werkprotocol moet op de werklocatie aanwezig zijn en bij alle betrokken partijen bekend zijn.

- Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform dit protocol worden uitgevoerd. Mochten er zich gedurende de werkzaamheden ten aanzien van beschermde soorten onvoorziene omstandigheden voordoen, wordt direct contact opgenomen met de ter zake deskundige ecoloog.
- indien de werkzaamheden uitgevoerd worden in het broedseizoen (half maart – eind augustus) dient het gebied voor aanvang gecontroleerd en vrijgegeven te worden door een ter zake kundige;
- ook buiten het broedseizoen zijn broedgevallen mogelijk. Indien tijdens het uitvoeren van werkzaamheden een broedgeval aangetroffen wordt, dienen de werkzaamheden onmiddellijk stilgelegd te worden en dient er contact opgenomen te worden met een ter zake kundige.

4.1.2 Voorkomen van doden

In lid 1 van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming staat beschreven dat het verboden is om beschermde dieren opzettelijk te doden. Het uitvoeren van werkzaamheden en ruimtelijke ingrepen waarbij aanwezige dieren verwond of zelfs gedood kunnen worden, houdt een overtreding van deze artikelen in. Het is daarom noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen om dit zo veel als mogelijk te voorkomen en uit te sluiten.

Egel

Met betrekking tot de egel dienen de volgende algemene maatregelen uitgevoerd te worden:

- het verwijderen van bomen en struiken dient buiten de kwetsbare periode van de egel uitgevoerd te worden, bij voorkeur in de periode september – november;
- alle vegetatie binnen het projectgebied dient tot op de bodem verwijderd te worden zodat er geen enkele mogelijkheid voor beschutting voor de egel overblijft. Het terrein wordt hiermee ongeschikt gemaakt voor de egel;
- alle werkzaamheden dienen in één richting uitgevoerd te worden, bij voorkeur werkend vanuit het open gebied in de richting van vegetatie die dekking biedt aan eventueel aanwezige dieren. Zo worden dieren in staat gesteld om voor de werkzaamheden uit te vluchten.

Algemene broedvogels

Met betrekking tot algemene broedvogels dienen de volgende algemene maatregelen uitgevoerd te worden:

- bij het uitvoeren van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met mogelijke broedgevallen van algemene broedvogels.

4.1.3 Herstellen leefgebied

Door het uitvoeren van de werkzaamheden gaat een deel van het foerageergebied van de egel verloren. Dit verlies van foerageergebied leidt tot een aantasting van het leefgebied van de egel en kan daardoor negatieve effecten hebben op de vaste voortplantings- en rustplaatsen van de soort. Om deze negatieve effecten te voorkomen is het noodzakelijk om na afronding van de werkzaamheden het verloren foerageergebied te herstellen. Omdat het verwijderen van de bomen en struiken in de minst kwetsbare periode (september – november, vlak voor de winterrust van de egel) uitgevoerd wordt, is het niet noodzakelijk om tijdelijke maatregelen ten behoeve van het leefgebied uit te voeren. Na uitvoering van de werkzaamheden dienen de volgende maatregelen uitgevoerd te worden:

- op de locatie van de werkzaamheden dient beplanting teruggebracht te worden. Hierbij wordt gestreefd naar een (inheemse) beplanting die uit kan groeien tot een vergelijkbare of betere kwaliteit als de originele groenstrook;
- de nieuwe beplanting langs de rand van het erf dient zo veel als mogelijk aan te sluiten op de huidige te behouden beplanting op het erf, zodat er geen grote open stukken ontstaan;

4.2 Conclusie

Omdat negatieve effecten, ondanks het nemen van mitigerende maatregelen niet in alle gevallen geheel te voorkomen zijn door de aard van de werkzaamheden, is het aanvragen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

5 Ontheffingsaanvraag

5.1 Ontheffingsaanvraag

Om een ontheffing van de Wet natuurbescherming te kunnen verkrijgen moet het project aan een aantal criteria voldoen. Zo mag de activiteit geen afbreuk doen aan het streven de gunstige staat van instandhouding van de populatie te laten voortbestaan, er is geen alternatieve bevredigende oplossing mogelijk en het project moet voldoen aan ten minste één van de in artikel 3.10 genoemde wettelijke belangen wanneer effecten op beschermde soorten worden verwacht.

5.2 Gunstige staat van instandhouding

Er is weinig bekend over de absolute populatiegrootte van de egel, zowel op lokaal als landelijk niveau. Meerjarig onderzoek naar de egel heeft uitgewezen dat de populatie een neerwaartse trend laat zien, maar een exacte oorzaak voor deze daling is niet bekend (verspreidingsatlas.nl). Door maatregelen te nemen waarbij het leefgebied van de egel behouden of verbeterd wordt is kan het voortbestaan van de lokale populatie gegarandeerd worden. Deze maatregelen zijn beschreven in paragraaf 4.1 en zullen vastgelegd worden in de voorschriften van de ontheffing alsmede in het verplichte, nog op te stellen, ecologisch werkprotocol.

5.3 Alternatievenafweging

Er is geen andere bevredigende oplossing om het project te realiseren dan op de voorgestelde manier. Hierna volgt de alternatievenonderbouwing.

5.3.1 Alternatieve locatie

Het project is locatiegebonden en kan niet op een alternatieve locatie uitgevoerd worden. De woning met erf is gelegen op een aan de dijk grenzende terp en valt daarom onder de dijkverbeteringsopgave. Om te voldoen aan de gestelde veiligheidseisen zijn werkzaamheden op deze locatie noodzakelijk en onvermijdelijk.

5.3.2 Alternatieve planning

Hoewel de exacte planning voor uitvoer van het project nog niet bekend is, zal er in deze planning wel rekening worden gehouden met aanwezige beschermde soorten. Dit gebeurt door de werkzaamheden zo in te plannen dat versturende werkzaamheden buiten de kwetsbare periodes van de aanwezige soorten uitgevoerd worden. Hierdoor worden negatieve effecten zo veel als mogelijk voorkomen of verzacht. Het verwijderen van de beplanting op het erf zal stapsgewijs en zo zorgvuldig mogelijk worden uitgevoerd in de minst kwetsbare periode van de egel, namelijk tussen september-november. Na het verwijderen van de vegetatie is het terrein ongeschikt voor de egel en kunnen de werkzaamheden uitgevoerd worden. Door te werken in de periode september-november wordt tevens buiten het broedseizoen gewerkt.

5.3.3 Alternatieve wijze van uitvoering

Er is door Witteveen en Bos (Knipping en Steetzel, 2018) een verkennend onderzoek uitgevoerd waarin een voorkeursalternatief (VKA) is uitgewerkt (zie kader 1 op pagina 12). Uit dit onderzoek is gebleken dat de optie grondverzet het VKA voor de dijkverbetering is. In het gekozen ontwerp zijn de ruimtelijke kwaliteit en het historische karakter van de dijk meegenomen.

5.4 Wettelijk belang

Om een ontheffing van de Wet natuurbescherming te kunnen ontvangen moet er sprake zijn van een in of bij de wet genoemd belang. Het project wordt uitgevoerd op grond van belang f, artikel 3.10, lid 2.

5.4.1 Belang f

“in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van na-

De Noordelijke Randmeerdijk is een primaire waterkering. Om te borgen dat Nederland nu en in de toekomst beschermd is tegen overstromingen, is wettelijk vastgelegd dat primaire waterkeringen elke twaalf jaar worden beoordeeld. De veiligheid van de dijken wordt beoordeeld door onder andere te controleren of de hoogte, stabiliteit en kwaliteit van de dijkbekle-

ding aan de norm voldoen. Primaire waterkeringen die niet op orde zijn, worden versterkt om in 2050 aan de veiligheidsnorm te voldoen. In de Derde Landelijke Rapportage Toetsing Primaire Waterkeringen (LRT3) is het traject Noordelijke Randmeerdijk afgekeurd. Het traject is vervolgens opgenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP), met de projectcode 25L.

Kader 1 | Alternatievenafweging

Voorkeursalternatief dijkvak Reeve.

De verkenning voor de dijkvakken is gestart met een brede inventarisatie van alle oplossingsrichtingen voor het oplossen van de veiligheidsopgave voor de dijkvakken van de Noordelijke Randmeerdijk. Deze oplossingsrichtingen zijn gegroepeerd in:

- **Grondoplossingen:** het versterken van de dijk door deze met grond te verhogen/verbreden:
 - Grondoplossingen voor een hoogtetekort zijn; een binnendijkse ophoging, een buitendijkse ophoging of een integrale ophoging;
 - Grondoplossingen voor stabiliteit zijn: een taludverflauwing, het aanleggen van een binnendijkse berm, of een combinatie van beiden.
- **Constructieve oplossingen:** het toepassen van bijvoorbeeld een (verticale) wand wanneer de beschikbare ruimte beperkt is. Voorbeelden hiervan zijn een traditioneel damwandscherm, L- of T- wand.
- **Vooroevermaatregel:** vooroevermaatregelen zorgen voor verruwing van de vooroever en het voorland waardoor de inkomende golven worden gedempt. Dit leidt tot een golfhoogtereductie en is, in combinatie met een ophoging van de dijk in grond, een mogelijke oplossing voor de hoogteopgave.
- **Systeemmaatregelen:** door aanpassingen te doen aan het watersysteem, zou voorkomen kunnen worden dat het water in het Drontermeer opwaait waardoor een hoogteopgave ontstaat. Voorbeelden van systeemmaatregelen zijn:
 - het plaatsen van extra obstakels in het randmeer, het gedeeltelijk afsluiten van het randmeer (compartimentering) of het vergroten van de spuicapaciteit van de Reevesluis om zo hoog water af te kunnen voeren.
 - Het gebruik van binnendijkse retentie/overstroombieden en het waterkerend maken van woningen (ter plekke van het Havendijkje) zijn ook oplossingsrichtingen die onder de systeemmaatregel beschouwd zijn.

In de eerste zeef zijn bovenstaande oplossingsrichtingen op basis van expert judgement beoordeeld op kosten, effectiviteit, ruimtelijke kwaliteit, impact op de omgeving en vergunbaarheid. Oplossingsrichtingen die bijvoorbeeld te weinig doelbereik kennen of tot veel hogere kosten leiden dan de andere mogelijkheden, zijn afgevalen.

Na de eerste zeef zijn de volgende alternatieven overgebleven:

- grondoplossingen voor hoogte en stabiliteit;
- constructieve oplossingen voor stabiliteit;
- vooroevermaatregelen voor de hoogteopgave.

Vervolgens zijn deze alternatieven nader uitgewerkt in een globaal ontwerp, onderzocht op de thema's techniek, impact op de omgeving, ruimtelijke kwaliteit, kosten en besproken met betrokken partijen in het omgevingsproces om zo het draagvlak te toetsen. De alternatieven zijn beoordeeld en tegen elkaar afgewogen. Deze tweede zeef heeft geleid tot het volgende:

- In de dijkvakken Reeve en Oprit voormalig gemaal Oldebroek zijn de alternatieven 'grondoplossing hoogte' en 'vooroevermaatregel' toepasbaar.
- In het dijkvak Zomerdijk zijn de alternatieven 'grondoplossing stabiliteit' en 'constructieve oplossing stabiliteit' toepasbaar.

Bovengenoemd proces heeft geleid tot het VKA voor de dijkvakken. Hierna wordt het alternatief en het VKA voor het betreffende dijkvak nader beschreven.

Dijkvak Reeve

Voor dit dijkvak zijn vier alternatieven ontwikkeld om het hoogtetekort van dit dijkvak op te lossen. Een alternatief ging uit van een vooroevermaatregel in combinatie met een ophoging in grond. De andere drie alternatieven waren elk een verhoging van de kruin in grond aan de binnenzijde, buitenzijde ofwel integraal.

Het VKA voor dijkvak Reeve betreft het integraal ophogen van de dijk met grond. Hiermee wordt het karakter van de dijk als 'overlaat' behouden en blijft de dijk goed toegankelijk voor onderhoudswerkzaamheden.

6 Bronnen

6.1 Literatuur

Bovend'aerde, L. 2017. Verkenning Noordelijke Randmeerdijk. Inventarisatie natuurwaarden. Witteveen + Bos Raadgevende ingenieurs B.V. Deventer.

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & Eis Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Knipping, A. en Steetzel, C. 2018. Verkenning Dijkverbetering Noordelijke randmeerdijk. Witteveen + Bos Raadgevende ingenieurs B.V. Projectcode: 102447-6520.

Netwerk Groene Bureaus, 2017. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017)

Van Dijk, S.D. 2020. Natuurtoets Dijkversterking Noordelijke Randmeerdijken. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2019-093.

Veldman, J. en Troost, C. 2019. Brochure Soortenbescherming in Overijssel. Bunzing, egel, hermelijn en wezel. Provincie Overijssel. EDO-registratiekenmerk 2019/0142003

6.2 Websites

Verspreidingsatlas zoogdieren
Via www.verspreidingsatlas.nl/

Nationale Databank Flora en Fauna
Via www.ndff-ecogrid.nl/

Zoogdierversameniging
Via www.zoogdierversameniging.nl

Bijlage A. Overzicht algemene vrijstellingen

Tabel 1 | Overzicht vrijgestelde soorten Provincie Overijssel

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Zoogdieren	Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Zoogdieren	Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Zoogdieren	Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Zoogdieren	Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Zoogdieren	Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex areneus</i>
Zoogdieren	Haas	<i>Lepus europeus</i>
Zoogdieren	Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Zoogdieren	Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Zoogdieren	Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
Zoogdieren	Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Zoogdieren	Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Zoogdieren	Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Zoogdieren	Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Zoogdieren	Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Zoogdieren	Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
Amfibieën	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Amfibieën	Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Amfibieën	Kleine watersalamander	<i>Lissotriton (Triturus) vulgaris</i>
Amfibieën	Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus (Rana ridibunda)</i>
Amfibieën	Middelste groene kikker / Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculentus (Rana esculenta)</i>

Bijlage B. Wettelijk kader

Wettelijk kader

De natuurwetgeving voor Nederland is per 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet, de Flora- en Faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming heeft als doel bescherming, herstel en ontwikkeling van natuur zonder stijging van de lasten voor bedrijven en burgers. Het bevoegd gezag is gedecentraliseerd naar de Provincies. Deze decentralisatie houdt in dat de provincies nu o.a. verantwoordelijk zijn voor het toetsen van ontheffingsaanvragen. RVO blijft wel het bevoegd gezag voor het verlenen van ontheffing of vrijstellingen voor activiteiten en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk.

Naast de Wet natuurbescherming bestaat in Nederland het Natuur Netwerk Nederland, waarvoor de provincies beleid maken.

Wet natuurbescherming

Binnen de wet zijn de beschermingsregimes voor Natura 2000-gebieden, soortbescherming en houtopstanden als afzonderlijke hoofdstukken opgenomen, waardoor de wet via duidelijke en eenvoudige regels voorziet in een heldere implementatie van de Europese natuurbeschermingsrichtlijnen.

Zorgplicht

Voor alle Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten (mét en zonder beschermstatus) is de zorgplicht van kracht (artikel 1.11). De zorgplichtbepaling houdt in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt aan Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurmonumenten en in het wild levende planten en dieren, evenals voor hun directe leefomgeving dergelijke handelingen achterwege laat, mitigerende maatregelen neemt of compenserende maatregelen neemt.

Natura 2000-gebieden

De wetgeving met betrekking tot Natura 2000-gebieden is vastgelegd in Hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming. Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die op Europees niveau worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Vanuit deze richtlijnen worden specifieke diersoorten en hun habitat beschermd om de biodiversiteit te behouden, te herstellen of uit te breiden.

Het ondernemen van projecten, plannen of activiteiten in en in de omgeving van een Natura 2000-gebied kan mogelijk leiden tot (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Indien het niet mogelijk is om negatieve effecten op voorhand uit te sluiten, dan is er sprake van een vergunningsplicht en moet een habitattoets uitgevoerd worden. In een habitattoets worden de projecten, plannen of activiteiten getoetst op hun invloed op de instandhoudingsdoelstellingen en/of (onder bepaalde voorwaarden) toestemming voor de uitvoering kan worden verleend. Deze toetsing kan bestaan uit drie onderdelen;

- Voortoets;
- Verslechteringstoets of Passende Beoordeling;
- ADC-toets.

Voortoets

Middels een *Voortoets* wordt onderzocht of de ingrepen (significant) negatieve effecten kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen binnen de Natura 2000-gebieden. De Voortoets bestaat uit een beschrijving van het plan of project, de te verwachten effecten binnen en buiten het Natura 2000-gebied, en een analyse of daarbij (mogelijkerwijs) sprake is van significante effecten. In deze analyse mogen mitigerende en compenserende maatregelen niet meegenomen worden. Indien niet kan worden uitgesloten dat er significante gevolgen op de instandhoudingsdoelstellingen optreden moet een Passende Beoordeling worden opgesteld. Indien er zeker geen significant negatief effect is te verwachten dan is er geen vergunning nodig, bij het indienen van

een aanvraag wordt er een besluit tot afwijzing genomen door het bevoegd gezag.

Verslechteringstoets

Indien uit de Voortoets blijkt dat er een kans is op een negatief effect, maar dat deze zeker niet significant is, dient er een *Verslechteringstoets* uitgevoerd te worden. In deze toetsing wordt er gekeken of de activiteit werkelijk een verslechtering van de natuurlijke habitats of habitats van soorten tot gevolg heeft. Het bevoegd gezag geeft aan welke gegevens verwacht worden en welke mate van gedetailleerdheid noodzakelijk is. Als uit de Verslechteringstoets blijkt dat er geen negatieve effecten optreden of dat de negatieve effecten aanvaardbaar zijn wordt de vergunning afgegeven, eventueel met voorwaarden of beperkingen. Tijdens het vaststellen van de mogelijk negatieve effecten mogen mitigerende maatregelen wél meegewogen worden in de beoordeling, compenserende maatregelen niet (Kader 6.1).

Kader 6.1 Mitigerende en compenserende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn maatregelen die de schadelijke gevolgen die rechtstreeks uit een plan of project voortvloeien, voorkomen of verminderen. Het doel van dergelijke maatregelen is het voorkomen van een aantasting van de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied.

Compenserende maatregelen zijn maatregelen die de aantasting (significante effecten) op de aangewezen habitats en -soorten in een Natura 2000-gebied als gevolg van een project of plan compenseren.

Passende beoordeling

Indien uit de Voortoets blijkt dat er een kans is op een significant negatief effect, dient er een *Passende Beoordeling* uitgevoerd te worden. De Passende Beoordeling is vergelijkbaar met de Verslechterings-toets, maar is gedetailleerder en uitgebreider. Tijdens het vaststellen van de mogelijk negatieve effecten mogen mitigerende maatregelen wél meegewogen worden in de beoordeling, compenserende maatregelen niet. Indien uit deze toetsing blijkt de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aangetast worden kan een vergunning worden verleend en kan het plan vastgesteld worden. Blijkt er echter dat er werkelijk sprake is van mogelijk significante effecten dan wordt een vergunning alleen afgegeven indien er geen Alternatieven zijn, er Dwingende redenen van groot

openbaar belang zijn en er Compensatie plaatsvindt: de *ADC-toets*.

ADC-toets

Indien negatieve effecten niet uit te sluiten zijn, kan het plan alleen vastgesteld en vergund worden indien wordt voldaan aan elk van de volgende voorwaarden (art. 2.8-4)

- a. Er zijn geen Alternatieve oplossingen
- b. Het project wordt uitgevoerd onder Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard
- c. Er worden Compenserende maatregelen getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft.

Soortbescherming

Het hoofdstuk 'Soortbescherming' uit de Wet natuurbescherming bestaat uit drie aparte beschermingsregimes, ook wel de passieve soortbescherming genoemd: 1) de Vogelrichtlijn; 2) de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en; 3) nationaal beschermde soorten. Voor deze drie beschermingsregimes gelden verschillende verboden en wettelijke belangen voor een ontheffingsaanvraag.

Vogelrichtlijn (artikel 3.1)

Voor van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn gelden de volgende verbodsbepalingen:

1. opzettelijk doden en vangen van vogels;
2. opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren;
3. eieren rapen en onder zich hebben;
4. opzettelijk verstoren van vogels;
5. het verbod onder 4 is niet van toepassing indien de verstoring niet van wezenlijk invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de populatie.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 2.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.3, lid 4:

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;

3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora en fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten;
6. het selectief vangen, onder zich hebben of verstandig gebruik van bepaalde vogels.

Habitatrichtlijn (artikel 3.5)

Voor in het wild levende dieren van soorten, genoemd in de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, gelden de volgende verbodsbepalingen:

1. opzettelijk doden en vangen;
2. opzettelijk verstoren;
3. opzettelijk vernielen of rapen eieren;
4. opzettelijk beschadigen of vernielen voortplantings- of rustplaatsen;
5. opzettelijk plukken of vernielen planten.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 2.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.8, lid 5:

1. ter bescherming van flora en fauna, en instandhouding van natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten of de daartoe benodigde kweek;
5. op selectieve wijze een aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben.

Nationale beschermde soorten (artikel 3.10, lid 1)

Voor in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A gelden de volgende verbodsbepalingen:

- a. opzettelijk doden of vangen;

- b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B gelden de volgende verbodsbepalingen:

- c. in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 2.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.10, lid 2:

- a. in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling;
- b. ter voorkoming van schade of overlast;
- c. ter beperking van de omvang van populaties;
- d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden;
- e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud landbouw of bossen;
- f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelten, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- h. in het algemeen belang, of;
- i. bestendig gebruik.

Actieve soortbescherming

Naast de passieve soortbescherming zijn provincies wettelijk verplicht om soorten te beschermen middels de Natuurvisie (artikel 1.7) en de actieve soortbescherming (artikel 1.12). In het kader van deze actieve bescherming kunnen de provincies de lijst met beschermde soorten uitbreiden en/of gebieden aanwijzen waarvoor een extra inspanning nodig is om de staat van instandhouding van populaties te behouden of te herstellen.

Vogellijst

Alle inheemse vogelsoorten zijn beschermd in het kader van de Vogelrichtlijn (artikel 3.1). De nesten van vogels zijn beschermd als ze door de vogels in gebruik zijn, zowel in als buiten de gangbare broedperiode (15 maart tot 15 juli). De meeste vogels ma-

ken elk jaar een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. De nesten van deze vogelsoorten zijn jaarrond beschermd waardoor de verbodsbepalingen van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming het gehele jaar van toepassing zijn (zie Kader 3.1). De wetgever verstaat onder verblijfplaatsen van vogels ook nesten en holtes waar de vogels ook buiten de broedtijd regelmatig verblijven.

Beschermde houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming (voorheen Boswet). Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen, op fruitbomen, op windschermen om boomgaarden, op naaldbomen bedoeld om te dienen als kerstbomen, op kweekgoed, op bepaalde beplantingen van wilgen of populieren, op bepaalde beplantingen bedoeld voor de productie van houtige biomassa en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

De provincie kan regels stellen ten aanzien van de meldingsplicht en de plicht tot herbeplanting. Alle provincies hebben verordeningen vastgesteld waarin is geregeld hoe een kapmelding moet worden ingediend, waaraan herbeplanting moet voldoen en wanneer ontheffing van de herbeplantingsplicht kan worden verleend. Sommige provincies hebben ook beleidsregels vastgesteld waarin bijvoorbeeld is aangegeven wanneer een kapverbod wordt opgelegd.

De Wet natuurbescherming beschermt geen houtopstanden binnen de bebouwde kom. Waar de grens van de “bebouwde kom Wet natuurbescherming” ligt, wordt bepaald door de gemeenteraad. Dit valt

vaak min of meer gelijk met de ‘bebouwde kom Verkeerswet’, maar kan afwijken. Binnen de bebouwde kom geldt meestal een kapverbod op grond van de algemene plaatselijke verordening (APV) of een gemeentelijke bomenverordening. Daarnaast kunnen gemeenten ook regels stellen voor bomen buiten de bebouwde kom, bijvoorbeeld in een bestemmingsplan.

Ontheffing, vergunning of vrijstelling

Het is mogelijk om voor de in de Wet natuurbescherming vermelde verboden een ontheffing of vergunning aan te vragen. Er kan alleen een ontheffing verleend worden als er aan drie criteria is voldaan:

- Er is geen alternatieve bevredigende oplossing mogelijk;
- Er moet sprake zijn van een wettelijk belang behorend bij het artikel dat overtreden wordt;
- Er mag geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de populatie plaatsvinden.

Vrijstelling

Het is niet altijd nodig om een ontheffing aan te vragen wanneer er gevolgen voor beschermde planten en diersoorten optreden. Er zijn verschillende soorten vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden indien strikt en aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode. De zorgplicht blijft ook bij het werken via een gedragscode onverminderd van kracht. Naast de gedragscode is ook een vrijstelling in de vorm van een ministeriële regeling te krijgen (artikel 3.11). Deze ministeriële regelingen zijn opgesteld door Gedeputeerde Staten als vrijstellingslijsten. Zie Bijlage A voor een overzicht voor de vrijgestelde soorten. In onderhavige rapportage wordt niet ingegaan op de voorkomende soorten van de vrijstellingslijst.

Gezien de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied die zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden, zijn negatieve effecten van de werkzaamheden op beschermde soorten niet uit te sluiten. Dit betekent dat er mogelijk verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden worden. Een Natuurtoets Soortbescherming in het kader van de Wet natuurbescherming is dan ook noodzakelijk.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Naast de Wet natuurbescherming bestaat in Nederland het Natuur Netwerk Nederland, waarvoor de provincies beleid maken (NNN). Het NNN is ruimtelijk in de Provinciale Structuurvisie vastgelegd. Het vormt een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones. Dit netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur en verbindingzones tussen deze gebieden. Ook de beheersgebieden voor agrarisch natuurbeheer behoren tot het NNN. De planologische veran-

kering van het NNN vindt plaats in (gemeentelijke) bestemmingsplannen. Wanneer ruimtelijke ontwikkelingen geheel of gedeeltelijk binnen de begrenzing van het NNN plaatsvinden en een bestemmingsplan wijziging moet worden doorgevoerd en/of negatieve effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het netwerk optreden dient altijd een 'Nee, tenzij'-toets te worden uitgevoerd. Hierin wordt beoordeeld of er als gevolg van de voorgenomen maatregelen significante effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het netwerk optreden.

Kader 1 | Jaarrond beschermde vogelnesten

De meeste vogels gebruiken hun nest slechts eenmalig voor de voortplanting. Elk jaar bouwen de dieren een nieuw nest op meestal een andere locatie. Nesten van deze vogels zijn slechts gedurende het broedseizoen beschermd. Er zijn echter ook vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming het gehele jaar van toepassing zijn. Er worden 5 categorieën onderscheiden:

1. Vogels waarvan de nesten ook buiten het broedseizoen als rust- en voortplantingsplaats gebruikt worden (voorbeeld: steenuil).
2. Koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: gierzwaluw en huismus).
3. Vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar en kerkuil).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. (voorbeeld: ransuil).
5. De volgende vogelsoorten behoren tot deze categorie: vogels die weliswaar terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of in de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De nesten van deze soorten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, tenzij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Bijlage C. Ter zake kundige

TER ZAKE KUNDIGE

Alle mitigerende maatregelen moeten worden begeleid en/of uitgevoerd door een ter zake kundige op het gebied van vleermuizen, jaarrond beschermde nestplaatsen en broedvogels. Voorafgaande aan de uitvoering van de gewenste werkzaamheden, dient te alle tijden de aannemer/uitvoerder de werkzaamheden af te stemmen met een ter zake kundige.

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verstaat onder een kundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de kundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie en/of;
- op mbo-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten en/of;
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en/of;
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties.

Alle medewerkers van Bureau Viridis voldoen aan de eisen van het ministerie en zijn ter zake deskundig.

